

Vam za to veliko uslugo, ki ste jo storili avstrijskemu učitelstvu, izrekam v imenu vsega slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva najtoplejšo zahvalo. Prosim Vas pa tudi, preblagorodni gospod poslanec, da nam ne odrečete pomoči tudi v prihodnje.

Kličem Vam: Živeli! (Ploskanje.)

Pozdravljam Vas, velečenjeni gosp. župan narodno-napredne Radovljice. Že s tem, da ste stopili na čelo pripravljalnemu odboru za letošnjo glavno skupščino, ste pokazali simpatije do narodnega učiteljstva. Z današnjim prihodom na glavno zborovanje ste pokazali, da veste ceniti pomen ljudskega šolstva in da se zanimate za naše delovanje. Tudi Vam kličem: Živeli! (Živio! Ploskanje.)

Med udeleženci naše skupščine vidim mnogo gostov neučiteljev, ki niso prišli kot odposlanci učiteljskih društev nego kot odposlanci svojega srca. Njihovo srce, njihovo čuvstvo jih je spodbudilo, da so prišli, da sami čujejo iz živih ust naše želje, težnje in napore. Bodite mi zato presrečno pozdravljeni! (Ploskanje.)

Prvikrat, odkar zboruje naša „Zaveza“, imam čast pozdraviti v naši sredi zastopnika naše vrle šolske družbe sv. Cirila in Metoda, prvomestnika samega, preblagorodnega gospoda vladnega svetnika Andreja Senekoviča. (Ploskanje.) Šele pred par tedni izvoljen prvomestnikom, prihitel je na naše zborovanje ter pokazal s tem, da hoče novoizvoljeni odbor stopiti v ožji stik z nami, kreniti na nova pota in v zvezi z nami v modernem, svobodnem duhu delovati v obrambo obmejnih Slovencev. Združi naj se družba sv. Cirila in Metoda z nami in v zvezi z vami bomo krepko branili vsako ped slovenske zemlje pred tujim navalom. S to željo Vas, preblagorodni gospod predsednik, iskreno pozdravljamo v naši sredi! (Odobranje.)

Nedostaja mi besed, da bi mogel izraziti vsa ona čuvstva, ki so vzplamtela v naših srcih z žarkim plamenom navdušenja, da imamo danes v svoji sredi zastopnike „Zaveza hrvatskih učiteljskih društev“, zastopnike češkega učiteljstva in zastopnike učiteljstva svobodne kraljevine srbske! Kličem Vam: Dobro došli, dični slovanski gostje, dobro došli, drugovi v zvanju, kličem Vam v imenu svojem in v imenu slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva. (Dolgotrajno, burno ploskanje. Klici: Živeli Hrvati! Živeli Čehi! Živeli Srbi!)

Veseli me, da vidim zopet pri našem zborovanju gg. akademike, ki bodete nekaj zavzeli važna mesta med narodom, ki

bodete ljudstvu vodniki in svetovalci v trdem boju za njegove pravice, zvesti čuvaji svobodne misli med Slovenci in trdna, neprekoračljiva pečina reakcionarstvu. Umestno se mi zdi, da se že zdaj združujete z naprednim in svobodomiselnim učiteljstvom, ki Vam bo v poznejših letih zvesto stalo na strani pri Vašem delovanju. Pozdravljam Vas, kličoč: „Na zdar!“ (Ploskanje.)

S tem otvarjam XIX. glavno skupščino! K besedi se je oglasil župan radovljiški, g. dr. Vilfan.

Dr. Vilfan: Ponosna je Radovljica, da se je toliko vrlega učiteljstva zbralo v nji. Kar mu je dala, naj vzame z dobrohotnostjo, ker mu je dala z radostjo od srca. (Živio!)

Predsednik: K besedi se je oglasil državni poslanec gosp. župan Ivan Hribar.

Državni poslanec župan Hribar (burno pozdravljen): Zahvaljam se za pozdrav. Verjemite mi: odkritosrčen prijatelj učiteljstva sem! Omenjali ste mojega govora v državnem zboru. S tem govorom ni še vse storjeno. Treba je započeti vsestransko akcijo tako z učiteljske strani kakor z učiteljstvu prijateljskih strani, da se končno reši gmotno vprašanje učiteljstva. Kaj vse vzmore učiteljstvo, to je zaznati iz njegove organizacije, pa tudi iz vsega, kar je slovansko učiteljstvo storilo za svoj narod. To nam dokazuje slovansko učiteljstvo, učiteljstvo iz svobodne kraljevine Srbije, učiteljstvo iz troedine kraljevine Hrvaške, a predvsem češko učiteljstvo. — Bog živi slovansko in slovansko učiteljstvo! (Ploskanje.)

Predsednik: Besedo ima zastopnik češkega učiteljstva g. Skála. (Živio!)

Čeh B. Skála: S srečam, polnim radosti, smo prišli med vas, da vam v imenu 8000 čeških učiteljev in učiteljic iz kraljestva Češkega prinesemo pozdrave. Ne samo pozdrave! Obe roki sta vaši, da vam pomagamo pri delu. Na Dunaju se je položil temelj zvezi vsega slovanskega avstr. učiteljstva. 25.000 nas bo zbranih v tej zvezi. Potem bodo čuli naš glas, ker ga bodo morali čuti. S prosveto k svobodi bodi naše geslo! — Jelencu in Dimniku v dokaz spoštovanja češkega učiteljstva izročam diplomi, ki dokazujeta, da smo ju imenovali za dopisujoča člana naše učiteljske „Jednote“. To odlikovanje pa veljaj obenem vsemu vrlemu slovenskemu učiteljstvu. Temu učiteljstvu: Živio! (Ploskanje.)

Gregorčičeva pesem „Človeka nikar“ in spiritizem.

V Janka Leban podlistku „Še nekaj besed k Bugarjevi knjigi Simon Gregorčič“ „Učit. Tovarša“ v 6. odstavku čitam, da je pesem „Človeka nikar“ pravo spiritistiško evangelje Gregorčičevo in s spiritistiškega stališča čisto lahko umevno itd.

Razvidno je, da je g. J. Leban vnet spiritist, ker tudi priporoča razne knjige o spiritizmu, ki so jih spisali „der russische Staatsrat A. Aksakov“, umrli monakovski profesor dr. Carl du Prel, Friex itd.

Ker se mi zadeva baš ne zdi malenkostna, kakor bi bilo na prvi hip misliti, si dovoljujem pojasniti stvar malo natančneje, drugače bi se nekateri tovariši res utegnili navduševati za „znanost“ spiritizem, kakor naš sicer zaslužni nematerialist, spiritist J. Leban.

Jasno je, da bi rajni naš dični Gregorčič strogo odklanjal naslov spiritista in nadalje, da ne gre, eno izmed njegovih najlepših pesmi kratkomalo imenovati „spiritistiško evangelje“ njegovo.

Kaj porečejo k temu naši slovstveniki strokovnjaki, ki so „v svojem doktorskem doktrinarstvu po nepotrebnem porabili v svrhu razlage in obrambe te pesmi toliko — črnila?“

Priznati sicer moram, da sam nisem čital tiste „uporabe črnila“, a vendar mislim, da se tam nahaja boljša razlaga pesmi nego na podlagi spiritizma.

V istini poznam precej spiritistiške literature iz prejšnjih let, in sicer nekaj več del nego jih navaja g. tovariš Leban. Videl sem in govoril s slovečimi antispiritisti, bivšimi mediji, kakor Homes in Fay, ter bi zaradi tega rad vedel, kje živi tistih 60 milijonov ljudi, ki prisezajo na spiritistiški credo in kateri imenitni učenjaki so med njimi.

Upam pa, g. tov. J. Leban, da razen mene tudi še druge moje tovariše Vaše besede ne bodo prepričale, ter da ostanemo v spiritistiškem oziru vsi Savli.

Kar se tiče epohalne razprave „Spiritizem v slovenskem pesništvu“, dvomim, g. Leban, da bi Vas prehitela katera mlajših in čilejših moči, le postrezite rajši Vi slovenskemu slovstvu v taki potrebi.

Predsednik: K besedi se je oglašil predsednik „Saveza hrv. učit. društava“, g. Kirin. (Živio Hrvati!)

Predsednik „Saveza“, g. Jos. Kirin: Prinašam pozdrave od „Saveza hrv. učit. društava“. Mi gledamo z radostjo na delo slovenskega učiteljstva, ki deluje v narodnem in naprednem duhu. Prišli smo, da vrnemo obisk, s katerim so nas že večkrat osrečili bratje Slovenci. Moja želja je, da bi se kmalu osnovala zveza vsega jugoslovanskega učiteljstva, kateri začetek je bil storjen lani v Belgradu. Bog živi slovensko bratsko učiteljstvo! (Ploskanje.)

Predsednik: Besedo ima v imenu srbskega učiteljstva g. Jovanović. (Burno ploskanje. Živio Srbi.)

Srb Jovan Jovanović: V imenu srbskega učiteljstva in kot član vodstva „Učiteljskega udruženja“ vas pozdravljam in želim, da bi delo slovenskega učiteljstva rodilo najlepše sadove. Mi se čutimo tu doma. Prišli smo pa tudi, da vrnemo Slovincem obisk in da se поблиže spoznamo. — Srbsko učiteljstvo ima dvojno delo: delo v šoli in delo izven šole. Srbsko učiteljstvo, je bilo prvo, ki se je bojevalo za svobodo proti birokratizmu in despotizmu. Zato uživa med narodom največji ugled. Naše učiteljstvo je popolnoma svobodno in je tudi tako plačano, kakor gre njegovemu delu. Tudi slovenski učitelj naj gre med narod! Želim Slovincem vse najboljše. (Ploskanje.)

Predsednik: Predsednik družbe sv. Cirila in Metoda, g. svetnik Senekovič, želi govoriti. (Živio!)

Svetnik Senekovič: Zahvaljam se za pozdrav! Družba sv. Cirila in Metoda ima važno nalogo. Uspevati pa more le, če ima gmotna sredstva. Ta dobiva od ljudstva, in čim večja bo kultura narodova, tem lepši bodo družbini dohodki, ker bo narod spoznal njen kulturni pomen. Ne sodite novega odbora prej, dokler ne vidite njegovih del! (Odobranje.)

Predsednik: K besedi se je oglašil češki učitelj g. Sester. (Živio!)

Čeh Adolf Sester: Pozivljam vas, da pridete drugo leto na vseslovanski učiteljski kongres v Prago. Tam vas sprejmemo z vsem srcem. Mi se razumemo, ako tudi govori vsak izmed nas v svojem jeziku, nam ni treba nobenega mednarodnega jezika. Naš narod nam je dal Husa, Komenskega, započel je boj za svobodno misel. Mi se od vekov bojujemo proti klerikalizmu, ker je ta največji sovražnik svobode in napredka, pa naj bo ta klerikalizem katoliški, protestantski, pravoslaven ali židovski.

G. tovariš! „Kdor je od materijalizma že tako prepojen, da smatra . . .“ itd., smo jako vajeni brati v predalih dičnih časopisov „Slovenca“, „Domoljuba“ in sorodnih jim časnikov, a v naše glasilo, verjemite mi, ne sodijo. Večine nas ni strah ne pred materializmom ne pred spiritizmom in tudi ne pred ultramontanizmom.

Pustimo za zdaj to stvar in oglejmo si nakratko pesem.

Kakor priznано, niso Gregorčičeve pesmi ravno težko umljive, ravno nasprotno; in kdor količkaj umeva svet, temu je gotovo tudi pesem „Človeka nikar“ jasna.

V božji delavnici (t. j. svetu) se rodi bitij brez števila. Skrivnostno, spoznanju težko pristopno snujejo razne sile, ki provzročajo vse prikazni. Nikjer ni stalnega bitja, vsako mine naposled, ker je nastalo, a nič ne gre v izgubo.

Pri nas reče ljudstvo: „Nič ne gre v izgubo“, kar je drug izraz za „Energiegesetz“, „Gesetz von der Erhaltung der Kraft“.

Zaradi nestalnosti, minljivosti se mora vse preminjati, vrteti, prenavljati, prerobjevati, presnavljati in v tem bistvu je ravno življenje. Pesnik zaradi tega konstatira „In smrti nisem vzrl nikjer“. (Ohne Tod kein Leben, ohne Leben kein Tod.)

Tudi med Slovenci so ljudje, ki svobodno mislijo. Vabim vas, da se udeležite kongresa „Svobodne misli“ v Pragi. Slovincem, ki svobodno mislijo: Na zdar! (Odobranje.)

Predsednik: Govoriti želi zastopnik „Hrv. ped.-kujž. zbora“, g. Trstenjak. (Živio!)

Davorin Trstenjak: Preti nam narodna opasnost — nemštvo! Velika Germanija gleda na jug Evrope. A nam se ni treba bati tega kolosa, nego bati se nam je nesloge. Pozdravljam vas v imenu „Hrv. ped.-kujž. zbora“. Ta želi, da po skupnem šolsko-politiškem programu dosežemo svoje želje. (Ploskanje.)

Predsednik: Besedo ima zastopnik moravskega češkega učiteljstva, g. Hajný. (Živio!)

Moravski učitelj g. Hajný: Pozdravljam vas v imenu moravskega češkega učiteljstva. Lepa je vaša zemlja, lepe so vaše gore. Tako čvrsto stojte vi! Delali ste in delali boste, tu je rešitev. Nam ni treba mnogo besed, treba nam delaveev. Zatorej: delo, delo, delo! (Odobranje.)

Predsednik: V imenu zagrebškega učit. društva govori g. Graneč. (Živio!)

Hrvat g. Graneč: Mnogo uspeha vam želim. Delo naše mora biti svobodno. Samo svobodna šola rodi svobodno ljudstvo. Mi želimo, da pride tudi Slovincem doba, ko se bodo ponašali s svobodno šolo. (Ploskanje.)

Predsednik: K besedi se je oglašil zastopnik narodno-radikalnega dijaštva, g. Rekar. (Živio!)

Jurist Rekar: Malokdaj se je narodno-radikalno dijaštvo udeležilo zborovanj „Zaveze“. Nas veže skupno stremljenje: narod dvigniti kulturno. Pozdravljam skupščino v imenu „Prosvete“. (Odobranje.)

Predsednik: Besedo ima zastopnik akad. ferialnega društva „Save“, g. Dobravec. (Živio!)

Filozof Dobravec: Pozdravljam v imenu „Save“ napredno učiteljstvo. Slava! (Živio!)

I. točka dnevnega reda.

Predsednik: Tako prihajamo do prve točke dnevnega reda, ki je: „Slovensko zadružništvo in sodelovanje učiteljstva pri njem.“ O tej točki poroča g. Vlado Pušenjak, potovalni učitelj, ki ga je v to določila slavna „Zadružna zveza“ v Celju. — Omenjam pri tej priliki, da ravnatelj „Zadružne zveze“, g. Fr. Jošt, skupščino pismeno

Nikjer ne morem v tem zasledovati spiritizma z njegovimi strahovi.

Nerazumnik plakaje toži, ko pade cvet dehteči roži, ko izmed dragih mu kater duha okove v grob položi, češ, rodni brat mi je umrl. — Zakaj toži? Ker je nerazumen in ne umeva življenja, ki mu je bistvo presnavljanje, prenavljanje, ponavljanje, novo življenje, t. j. smrt. Smrt je prevara, smrti ni.

Gregorčič je zvest katolik in katoliškega naziranja, dasi očiščenege, glede neumrjčnosti duše.

Život, truplo mu je prsteni oklep, v katerega je stvarnik iskro duha njegovo zaprl, kakor se izraža pesniško, ne spiritistiško.

Gregorčič je zvest katolik in pesnik, a ne filozof, še manj pa spiritist. Začetnik ve. Ker pa pesnik smrti ne more uzreti, ve, da ne bo umrl, „ko ilnato bo ječo strl“.

Duh njegov razvije peroti na skrivnostno pot svojemu začetniku naproti, ki ga tu v dolu solz in zmot ne more spoznati.

Tukaj spoznamo le običajno katoliško versko naziranje, ki ga izreče pesnik.

pozdravlja in ji želi mnogo uspeha. — Prosim g. poročevalca, da nam poda svoje poročilo.

G. Vlado P u š e n j a k je najprej govoril o temeljih združništva in o njega posameznih panogah ter je podal zgodovinski pregled njegovega razvoja med Slovenci, ki so bili posebno na Štajerskem prvi, kateri so v Avstriji začeli gojiti združništvo. Nadalje je govoril o vrednosti in o uspešnem realizovanju raznih oblik združništva ter sklenil s pozivom na učiteljstvo, naj to kot dostokrat edini zastopnik inteligence med našim, večinoma kmetiškim ljudstvom s primernim poukom in pospeševanjem tega važnega vprašanja dviga materialno blaginjo ljudstva.

Predsednik: Otvorjam razpravo. Tovariš Štefan F e r l u g a ima besedo.

Tov. Št. F e r l u g a: Za skozinsko stvarna, strogo objektivna izvajanja izrekam g. poročevalcu v imenu skupščinarjev najlepšo zahvalo. (Ploskanje.)

Predsednik: Tudi jaz zahvaljam g. poročevalca za njegovo strokovnjaško predavanje. (Živio!)

Referat g. Pušenjaka izide najprej v „Zadruzi“ potem pa v obliki brošure, ki se bo brezplačno razširila med ljudstvom. Takrat izpregovorimo o referatu več. „Zadružna zveza“ je brezplačno razdelila med skupščinarje tri brošure, in sicer „Snujmo vinarke in sadjarske zadruge“, „Bistvo in ustroj Raiffeisenskih in Schulze-Delitzschevih posojilnic“ ter „Kratko navodilo za snovanje Raiffeisenovk“. Naj učiteljstvo s pridom prebira ta znamenita dela, „Zadružni zvezi“ pa srčna hvala!

II. točka dnevnega reda.

Predsednik: Prihajamo k drugi točki dnevnega reda: „R o d i t e l j s k i v e č e r i“, poročevalec g. Jakob D i m n i k, nadučitelj v Ljubljani. Prosim tovariša poročevalca, da nam poda svoj referat.

Poročevalec D i m n i k je dokazoval, da so taki večeri ali sestanki staršev z učiteljstvom nujno potrebni, kar ve iz lastne izkušnje. Učitelj ima tu najlepšo priliko, da razjasnuje staršem napačne pojme o šoli. Taki sestanki so potrebni, da si učiteljstvo povzdigne ugled ter odbija naskoke na ves učiteljski stan in na posameznike. Klerikalci se radi zaletavajo v nas, češ, da so učitelji proti ljudstvu. V resnici pa so učitelji podobni sveči, ki sveti drugim, pri tem mu pa pojemajo lastne moči. Sedanji

Kdo bo pri tem mislil na takozvani spiritistiški „Sommerland?“

Prst (telo pesnikovo) izroče ljudje prsti in svet — kakor naravno — hitro pozabi kraj, krijoč ostanke. Naj svet pozabi, a začetnik vsega ne pozablja. Po zakonu stanovitnosti, energije se porabi prah za novo stvar, glej, kakor v začetku presnovljanja, prenavljanja, prerajevanja, novo življenje. Pesnik ne ve, za kako stvar, drug je gospodar. Le enega prosi: Ustvari, gospodar vsega, iz mojega prahu katerokoli stvar, lepo cvetko ali ptico pevko, le človeka, ki bi moral tako trpeti in čutiti, tako mučno med dvomi in zmotami viseti, le takega nesrečneža ne ustvari — nikdar!

Kaj nam naj tu spiritizem pojasnuje? Gregorič je bil silno nesrečen, trpel je veliko in neznosno zaradi raznih okolnosti, in srce je imel tako rahlo, čuteče. Kakor druge ljudi so tudi njega, le mnogo bolj mučili dvomi, zmote in prevare in to mu je bilo tako trpko in neznosno, da je prišel do zaključka: Za tako trpečega človeka bi bilo bolje, da bi ne bil nikdar — rojen.

Ta misel pa je gotovo najmanj spiritistiška.

šoli očitajo, da je proti veri, na ljudskih shodih hujskajo nesramno proti učiteljstvu in šoli. Zato je treba učiteljstvu stopiti v dotiko z ljudstvom, da ga prepriča o takih lažeh. V ta namen so najpripravnejši roditeljski večeri, kjer se naj predava o pravilni vzgoji otrok, potem pa se tudi naj odbijajo napadi. Končno priporoča „Domače ognjišče“, ki sklepa vez med šolo in domom. Poročilo, ki ga je sprejela skupščina z glasnim odobravanjem, prijavljamo v celoti na drugem mestu današnjega lista.

Predsednik: Vaše glasno odobravanje mi priča, da je govoril tov. Dimnik vsem iz srca. Za lepo poročilo mu izrekam srčno zahvalo. (Ploskanje.)

III. točka dnevnega reda.

Predsednik: Kot tretja točka dnevnega reda je določen referat: „N a d e l o m e d l j u d s t v o!“ Govori gosp. Anton P e s e k, učitelj v Narapljah pri Ptujski gori. — Prosim tovariša Peska, da nam poda svoje poročilo.

Tov. A. P e s e k je izvajal: Slovenci smo majhen narod, a imamo se boriti na vse strani proti močnim sovragom, ki vedno bolj prodirajo v naša ozemlje, v naše vrste. In ne le to, celo v naših vrstah so ljudje, ki jim je dobrobit slov. naroda deveta briga in ki za svoje sebične strankarske koristi izdajajo naše vitalne narodne zadeve.

Govoril je potem o načinu boja za obstanek in napredek med narodi in izvajal, da je glavno orožje v tem boju izobrazba; zato nam ne dovolijo naši narodni sovražniki potrebnih šol, pač pa nam vsiljujejo svoje potujčevalne učilnice. Vsak zaveden rodoljuben Slovenec bi torej moral pospeševati razvoj našega šolstva, bi moral podpirati delovanje učiteljstva, bi moral širiti izobrazbo med maso naroda. A žal, da je baš v tem oziru močna struja pri nas, ki je zaradi sebičnih strankarskih nakan nasprotna šoli in učiteljstvu, nasprotna pravi izobrazbi in resničnemu napredku naroda. Razkrinkal je potem protinarr o d n e namene te stranke, ki dela z vsemi močmi na to, da šolo omrzi ljudstvu in da nahujka narod zoper učiteljstvo, ker učiteljstvo in sedanja šola nista pod njihovo komando ter ne služita le njihovim sebičnim strankarskim namenom, temveč delujeta za prosveto naroda. S prepričevalnimi besedami je dokazal, da je grdo hinavstvo, če se nasprotniki šole in učiteljstva hlinijo, da so prijatelji naroda in da je pikra ironija, če se po-

Nad-jam se pa, da bo tako naravno umevanje pesmi vsakomur jasneje kakor transcendentalna spiritistiška razlaga knjige in spe „Spiritizem v slovenskem pesništvu“.

Glede materializma pa dovolite, da povem staro povest, in sicer doslovno v nemščini:

Einst wollte der Weise im Jeta-Hainl. Damals begab sich der ehrwürdige Kaccano zum Vollendetem. Dasselbst angelangt begrüßte er den Erhabenen und setzte sich ihm zur Seite nieder. Zur Seite sitzend wandte sich nun der ehrwürdige Kaccano zum Weisen und sprach: „Rechte Erkenntnis, rechte Erkenntnis, so sagt man, o Herr. Inwiefern nun aber, o Herr, hat einer rechte Erkenntnis?“ —

Zu zwei Ansichten, Kaccano, halten die meisten Menschen:

1. zu der Ansicht vom absoluten Sein des Ich oder
2. zu der Ansicht von der absoluten Vernichtung des Ich beim Tode.

Für einen aber, Kaccano, welcher der Wahrheit gemäß in rechter Einsicht erkennt, gibts nicht ein solches, wie den Glauben an eine absolute Vernichtung der Dinge. Und für einen, der der Wahrheit gemäß in rechter Einsicht erkennt,

stavljajo, da so branilec naših narodnih pravic, v resnici so pa le grobokopi narodovi.

Govornik pozivlja slovensko javnost na sodelovanje, da se naj bojuje z nami za naše pravice, saj naš boj je obenem boj za narodovo prosveto, napredek šolstva in dobrobit učiteljstva, je narodu v prid, ker more le učitelj brez duha morečih skrbí za vsakdanji kruh posvetiti vse svoje moči vzgoji in pouku mladine in naroda, ker more le značajan in svoboden učitelj vzgojiti značajan, svoboden narod.

Slov. javnost, zlasti pa slov. inteligenca naj ne bo letargična napram šol. in učit. vprašanjem, šolstvo se naj ne izroča na milost in nemilost klerikalcem, ki preže kot gladni volkovi, da bi se polastili šolstva in dobili učiteljstvo v svoje roke. Ključemo vam ob 12. uri: Zdrami se, slov. javnost, predvsem inteligenca, meščanstvo, da probudimo narod, da rešimo šolstvo, da ne zaplapola črna zastava nad našimi šolami, nad našo domovino. Krute pesti klerikalizma ne bo občutilo tedaj le učiteljstvo, občutil jih bo ves narod in tudi ti — inteligenca.

Govornik je nato v jedrnatih besedah dokazal, da napočijo našemu teptanemu narodu in sedaj še maloovaževanemu učiteljstvu boljši časi šele tedaj, ko bo masa naroda spoznala, da je učitelj pravi prijatelj ljudstva in da je šola velika dobrotá za narod. — Samo jadikovanje pa ne pomaga nič, temveč je treba: 1. dela, 2. dela in 3. dela.

Vsakega učitelja in vsake učiteljice stanovska in narodna dolžnost je, da deluje po svojih močeh in zmožnostih tudi izven šole v prosep in obrambo šole in učiteljstva ter za prosveto naroda, a ti slov. javnost, sodeluj ter nas podpiraj v tem boju.

Naše načelo naj bo: „Svetó služimo sveti domovini!“ ter se nikoli ne smemo postaviti na nemoralno stališče nasprotnikov, ki jim je vsak baraba in zaukrnež dobrodošel, da je le njih pristaš, temveč naše vrste naj bodo čiste in krepke.

Govornik je razpravljal potem o našem obupnem gmotnem in pravnem položaju. Človek bi vrgel puško v koruzo ter se vdal nemi resignaciji ali pa bi segel po neprimernih sredstvih. Obširno je razpravljal tudi o teh sredstvih ter izvajal, da pouka v šoli ne smemo nikoli zanemarjati ali celo opustiti, ker bi storili s tem največje veselje nasprotnikom.

V vznesenih besedah je potem govornik kazal drugo pot: pot dela, pot probuje in izobrazbe naroda, ki vodi do smotra, počasi sicer, a sigurno. — Predpogoj izvenšolskemu delu je

wie alle Dinge der Vergänglichkeit anheimfallen, gibts nicht ein solches, wie den Glauben an ein absolutes Sein der Dinge inklusive Menschen.

Die Welt zwar, o Kaccano, verfängt sich im begehrliehen Suchen, im Anhaften und Anklammern. Ein Einsichtiger indessen verliert und verfängt sich nicht in der Sucht und im Anhängen, versteift sich nicht in seinem Denken, noch hängt und klammert er sich an die Vorstellung eines dauernden Ich.

Er weiß: „Das, was entsteht, ist unzulänglich, unzulänglich, was vergänglich ist, und zweifelt nicht. In dieser Erkenntnis eben lebt er unabhängig von den andern. Insofern aber, Kaccano, hat einer rechte Erkenntnis.

Zu behaupten, Kaccano, daß Dinge ein absolutes Sein haben: das ist das eine Extrem.

Zu behaupten, daß Dinge der absoluten Vernichtung anheimfallen: das ist das andere Extrem.

Diese beiden Extreme vermied jedoch der Vollendete und lehrte die in der Mitte liegende Wahrheit: Auf dem Wirken beruht das Leben, auf Verblendung das selbstbejahende Wirken.

K. K.

kremenit značaj in vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti v šoli.

Času primerne in znamenite so besede, ki jih je govoril poročevalec na račun naši vzbujajoči Slomškariji; dejal je: Ker nasprotniki uvidevajo našo moč, se nas boje in zatorej nas vabijo z ginljivimi besedami in puhlimi frazami v „prenovljeni krščanski renesanci na demokratski podlagi“ i. dr. ter z zlatimi obljubami v svoj tabor, da bi nas omamili ter naše se zbujajoče moči oslabili in našo organizacijo razbili. A ne dajmo se premotiti, ne verujmo njihovim obljubam in ne obračajmo plašča po vetru, čeprav imajo nasprotniki sedaj res veliko politiško moč v rokah in čeprav bi znali dobiti v bližnji bodočnosti vso moč v roke. Vsaka sreča je opoteča in tudi politiška moč ni večni privilegij katere stranke. — V čim obupnejši položaj nastirate, tem večja bo naša odporna sila in tem prej se porušijo stebri klerikalne nadvlade. (Burna pohvala.)

Suprema lex (najvišje načelo) nam bodi brez ozira na stranke in osebe edino le procvit šolstva in napredek prosvete naroda.

Utemeljeval je to načelo govornik s tem, da so stranke dosedaj učiteljstvo večinoma le izrabljale, a naših zahtev ni upoštevala resno nobena. Stremiti moramo za tem, da spravimo tok slovenske politike v smer, ki bo cenila in upoštevala šolo in učiteljstvo in ki bo resno delala za povzdigo izobrazbe naroda.

Naše izvenšolsko delo je dvojno: prosvetno, t. j. izobrazovalno in delo za gospodarski napredek, in drugič politiško.

Obrazložil je govornik važnost prosvetnega dela, čemu in kako se naj vrši. Dotaknil se je tudi socialnega vprašanja in specialno kmetiškega vprašanja, ki je pereče za nas.

Izobrazovalno delo in delo za gospodarski napredek nam bodi jedro kmetiškega vprašanja.

Prosvetno delo je glavno in neobhodno potrebno ter podlaga in predpogoj politiškem delu; samo slednje brez prvega ni uspešno ter dostikrat kvarljivo narodu in tudi — politiku.

Govornik je razpravljal o neuspehih naše dosedanje politike, ker politiki niso imeli opore v ljudstvu. Podal je obširno navodilo, kako nam je postopati, da s prosvetnim delom ljudstvo zbudimo k politiški zavednosti in odločnosti.

Ker je ljudstvo še nezavedno in gospodarsko na slabem, ga izkoriščajo sebični demagogi in se laskajo najnižjim instinktom ljudstva, da ga tako privežejo nase, da ga lažje izžemajo in obdrže v temi nevednosti. . . Tu ni druge pomoči, ni druge rešitve kot neumorno prosvetno delo. Ne pobijajmo klerikalizma in drugih narodnih škodljivcev samo s puhlimi besedami, ker klerikalizem i. dr. so le posledica slabega gmotnega in duševnega stanja narodovega, temveč odpravimo vzrok, povzdignimo narod duševno in gmotno, a ne potom politike, temveč potom prosvetnega dela in izginejo tudi žalostne posledice; narod se sam otrese svojih škodljivcev. Za zgled navaja govornik slavne Bicmanje in odločne občine Kokarje in dr. v Savinski dolini.

A tudi pri prosvetnem delu je treba razumno postopati, in tudi o tej točki je govornik obširno razpravljal ter kazal, kako velike važnosti je, da se mladina nadalje izobrazuje in vnema za gospodarski napredek. Doba od 14. do 20. leta je najvažnejša v življenju vsakega človeka, ker v tej dobi se nazori čistijo in kristalizira se značaj. To vedo dobro naši narodni sovražniki in tudi klerikalci in torej love šoli odraslo mladino v svoje mreže.

Vsak učitelj in vsaka učiteljica bi morala skrbeti za nadaljno izobrazbenje mladine, sicer je ves trud zaman. Kako se